

УДК 631.11:631.559

Колос З.В.,
к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,
ВП НУБіПУ «Бережанський агротехнічний інститут»

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Анотація. Обґрунтовано та узагальнено теоретичні засади щодо сутності, змісту, та особливостей формування виробничого потенціалу як економічної категорії.

Запропоновано здійснювати оцінку виробничого потенціалу за допомогою інтегрального показника, для якого визначено основні характеристики виробничої системи: стійкість виробничої системи; загальний рівень організації виробничої системи; складність виробничої системи; продуктивність праці. Це дозволяє використовувати інтегральний показник виробничого потенціалу для обґрунтування стратегічних напрямків розвитку підприємства. Запропоновано формулу інтегрального показника виробничого потенціалу.

Ключові слова: потенціал, виробничий потенціал, інтегральний показник, підприємство, продуктивність праці.

Annotation.

Basis of production of enterprises of country is production potential. From that, the production resources of enterprises are effectively used as far as, depends, in an eventual result, stability and development of national economy.

It is necessary for the increase of efficiency of functioning and use of production potential of enterprises of APK: to increase the volumes of output competitive products and extend its assortment; to activate work from bringing in of investments and credits; to provide priority of development of industry by realization of state support of enterprises due to expansion of types of their crediting.

It follows to conduct the estimation of production potential by an integral index. For this purpose certainly basic descriptions of the production system, which are formed the considerable groups of production factors: general level of organization of the production system; complication of the production system; firmness of the production system; lab our productivity.

Keywords: potential, production potential, integral index, enterprise, lab our productivity.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку виробничих сил важливою проблемою являється створення механізму оцінки діяльності виробничих і трудових колективів. Від ступеня його вдосконалення залежить кінцева результативність господарської діяльності. На сьогоднішній день актуальним є розвиток економічно ефективних виробництв і підвищення конкурентоспроможності продукції, активізація інвестування в реальний сектор економіки та подолання тенденції зростання зносу основних засобів за рахунок використання та впровадження інновацій у виробничий процес.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок в розробку теоретико-методологічних питань підвищення ефективності використання виробничого потенціалу підприємств АПК зробили такі вчені, як: О.Д. Гудзинський, О.Ю. Єрмаков, С.А. Нестеренко, С.М. Судомир, М. Й. Малік, О. С. Федонін та ін.

Незважаючи на наявний науковий доробок, цілий ряд питань все ж таки залишається недостатньо дослідженим. Це стосується

перш за все методичних підходів до оцінювання ефективності його використання, виявлення основних напрямів подальшого розвитку та вдосконалення виробничого потенціалу. Усе це зумовило вибір теми дослідження.

Постановка завдання. Узагальнити теоретичні засади формування та використання виробничого потенціалу підприємств з метою типізації та уточнення поглядів учених-економістів на його суть, структуру, значущість і особливості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою виробництва підприємств країни є виробничий потенціал. Від того, наскільки результативно використовуються виробничі ресурси підприємств, залежить, в кінцевому підсумку, стабільність і розвиток національної економіки.

Обґрунтовуючи виробничий потенціал сільськогосподарських підприємств, необхідно перш за все визначити кількісні і якісні параметри його складових елементів – часткових потенціалів. Стосовно сільськогосподарських підприємствам доцільно, на

думку авторів Гудзинський О. Д., та Судомир С. М. визначати такі потенціали як: природний потенціал земельних ресурсів; технічний; технологічний; біологічний з врахуванням можливого сортообміну і сортооновлення, породного складу; трудовий; потенціал додаткових ресурсів зреченої праці; організаційний. На думку авторів їх обґрунтованість дозволить оптимізувати кількісні параметри цільової виробничої програми [1]. Для вирішення даного завдання важливо обґрунтувати методику оптимізації потенціалу системи. Це найбільш складна проблема.

Серед авторів немає єдиної точки зору відносно методичних підходів до обґрунтування виробничого потенціалу і параметрів цільової програми. Аналітичне осмислення точок зору в історичному плані підтверджує наш висновок.

Група авторів, що займається питаннями використання економіко – математичних методів і ЕОМ, дотримуються точки зору визначення потенціалу цільової програми на основі використання лінійного і нелінійного програмування, багатофакторного аналізу [1].

Друга група авторів, зокрема А. М. Оніщенко, В. Я. Дзікович, А. М. Тіпко, вважають за доцільне ресурсний потенціал господарства визначати в грошовій оцінці. На їх думку це дозволить обґрунтувати сукупний ресурсний потенціал

Третя група авторів /Й. С. Завадський, С. Н. Вінницький, М. П. Ястреб/, ґрунтуючись на результативних показниках господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, рахують виробничий потенціал визначати по мірі розораності земель, питомій вазі осушених і зрошуваних земель в загальній площі сільськогосподарських угідь, питомій вазі земель, що удобрюють, органічними добривами, коефіцієнтом використання тваринницьких приміщень, питомою вагою покращуваного основного стада, коефіцієнтом оборотності оборотних коштів та ін. по мірі їх досягнення ними і визначається кінцева результативність господарської діяльності [1].

Зазначено, що поняття «виробничий потенціал» застосовується в економічній літературі з позиції поліпшення використання

ресурсів виробництва, підвищення їх віддачі. Враховуючи, що виробничий потенціал являє собою складну економічну структуру, нами визначені закономірності його формування, а саме: потенціал підприємства – це складна система типових характеристик його елементів, причому останні можуть тією чи іншою мірою замінювати один одного, тобто є альтернативними. Потенціал підприємства не можна організувати на базі механічного додавання елементів, оскільки він є динамічним утворенням. Під час формування потенціалу підприємства діє закон синергії його елементів. Усі елементи потенціалу об'єктивно пов'язані з функціонуванням і розвитком підприємства, тобто, з одного боку, вони підлягають фізичному та техніко-економічному старінню, а з другого – вони чутливі до досягнень науково-технічного прогресу та ін.

В процесі дослідження визначено, що основними завданнями вдосконалення управління розвитком та використанням виробничого потенціалу як основи підвищення конкурентоспроможності підприємства є оцінка та визначення основних об'єктів і напрямів, які визначають його ріст та ефективне використання, внесення змін в ці елементи, їхню модернізацію у відповідності з тими стратегічними завданнями, які ставить перед собою підприємство. Реалізація виробничого потенціалу залежить від ряду зовнішніх факторів і від внутрішніх, які характеризують можливість реалізувати цей потенціал.

Оцінку виробничого потенціалу слід проводити за допомогою інтегрального показника. Для цього визначено основні характеристики виробничої системи, які формуються значними групами виробничих факторів: загальний рівень організації виробничої системи; складність виробничої системи; стійкість виробничої системи; продуктивність праці, формула якого є:

$$III_{en} = \frac{1}{4}(P_{osc} + P_{csc} + P_{csc} + P_{nn})$$

де, III_{en} - інтегрований показник виробничого потенціалу;

P_{osc} - рівень організаційної виробничої системи;

$P_{свс}$ - рівень складності виробничої системи;

$P_{свс}$ - рівень стійкості виробничої системи;

P_{nn} - продуктивність праці.

Інтегральний показник виробничого потенціалу підприємства може бути використаний для обґрунтування стратегічних напрямків розвитку підприємства.

Для підвищення ефективності функціонування та використання виробничого потенціалу підприємств АПК необхідно:

збільшити обсяги випуску конкурентоспроможної продукції та розширити її асортимент;

активізувати роботу із залучення інвестицій та кредитів;

забезпечити пріоритетність розвитку галузі шляхом здійснення державної підтримки підприємств за рахунок розширення видів їх кредитування;

В умовах ринкової економіки ефективний розвиток підприємств на тривалу перспек-

тиву можливий лише при використанні досягнень науково-технічного прогресу.

Висновок. Проведені дослідження дозволили зробити наступні висновки:

обґрунтовано та узагальнено теоретичні засади щодо сутності, змісту, та особливостей формування виробничого потенціалу як економічної категорії.

Запропоновано здійснювати оцінку виробничого потенціалу за допомогою інтегрального показника, для якого визначено основні характеристики виробничої системи: загальний рівень організації виробничої системи; складність виробничої системи; стійкість виробничої системи; продуктивність праці.

Це дозволяє використовувати інтегральний показник виробничого потенціалу для обґрунтування стратегічних напрямків розвитку підприємства. Запропоновано формулу інтегрованого показника виробничого потенціалу.

Список використаної літератури:

1. Гудзинський О.Д. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект): монографія / О. Д. Гудзинський, С. М. Судомир, Т.О.Гуренко – К.: ІПК ДСЗУ, 2010. – 212 с.;
2. Єрмаков О. Ю. Виробничий потенціал сільськогосподарських підприємств та напрями його розвитку / О. Ю. Єрмаков. – Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) № 4(24), 2013. – С.9 – 13.
3. Судомир С. М. Теоретико-методологічні підходи щодо розкриття сутності поняття «потенціал»/ С. М. Судомир. - Вісник БДАУ, Біла Церква. – 2008. – Вип.53. – С. 41–44.
4. Нестеренко С. А. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств: управлінський аспект [монографія]/ С. А. Нестеренко. – Київ, 2012. – 483 с.
5. Онищенко А. М. Основные направления совершенствования механизма АПК./ А. М. Онищенко, В. Я. Дзикович, А. И. Типко. – Киев: Урожай, 1984. – 72с.